

Lærertekst

Herlev kirke

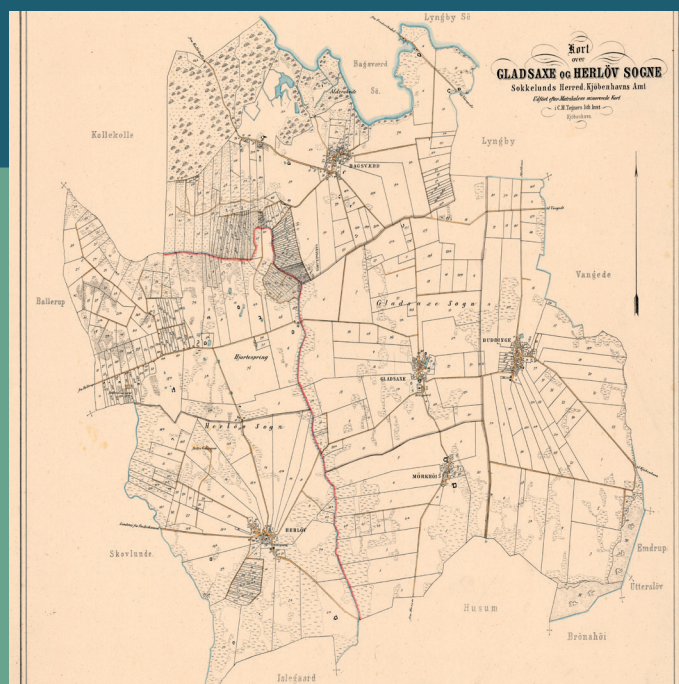
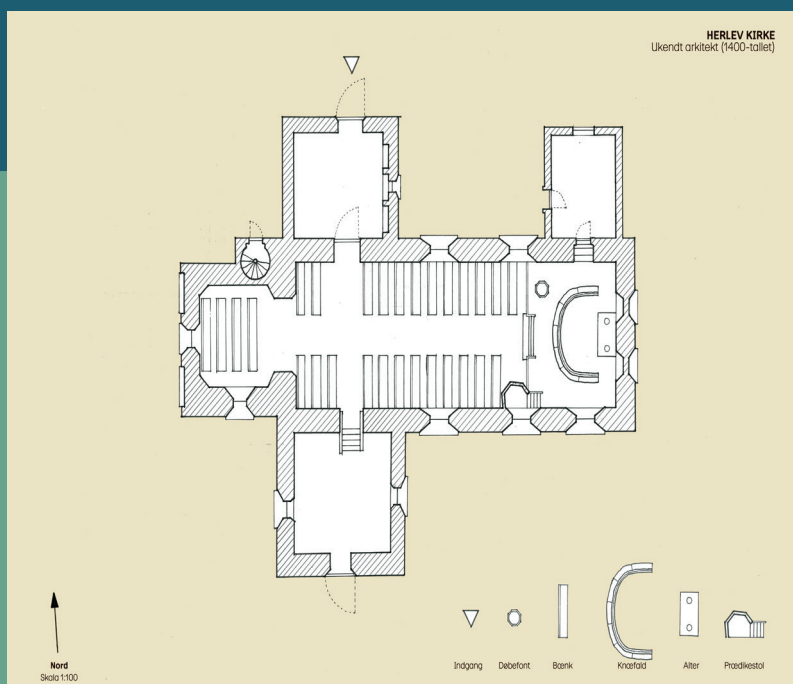

Kirkebygningens historie

Herlev kirke fremstår i sin helhed som en senmiddelalderlig bygning i gotisk stil. Skibet daterer sig til omkring år 1400, og blev oprindelig bygget ca. 13 meter langt med to indgange fra nord og syd. Inde i selve skibet var til at begynde med et lille lavt kor.

I 1480 blev nuværende kor bygget til. Våbenhuset kom til omtrent samtidigt, og det er usædvanligt at man har bygget det på nordsiden og ikke på sydsiden. Tårnet kom til som næste tilbygning og sluttelig kapellet som senere blev sakristi. Kirken er bygget med store munkesten og på våbenhusets ydermur er der et smukt rudemønster med sortbrændte sten.

I 1539 skænkede Christian den 3. Herlev Kirke til Københavns Universitet, der til gengæld skulle sørge for dens vedligeholdelse. Det stod på i 400 år, hvorefter kirken i 1934 overgik til selveje. Indtil Herlev kirke blev bygget brugte borgerne Gladsaxe kirke. Sognepræsten boede i Gladsaxe præstegård, men da Herlev kirke blev bygget fungerede sognepræsten i både Gladsaxe og Herlev kirke. Herlev og Gladsaxe blev i 1909 adskilt til to selvstændige kommuner, og først i 1921 opnåede Herlev kirke status som sognekirke i selvstændigt sogn.

Matthis Jensen

Matthis Jensen omtales i en gravskrift som kirkens grundlægger. Hans gravsten er bevaret og står i våbenhuset i Herlev kirke. Indskriften lyder: Her ligger Mattis Jensen, fordum denne kirkes værge og grundlægger, med sine to hustruer, Gyde og Christina, som døde i 1480. Matthis Jensen har ladet sig selv og sine to hustruer afmale på en af kirkens hvælvinger. Det er meget sandsynligt, at det bygningen af koret, der er Matthis Jensens værk og dermed grundlaget for, at han i gravskriften omtales som kirkens grundlægger.

Der knytter sig to sagn til Herlev kirkes oprindelse.

Det ene fortæller at egnens folk måtte gå til gudstjeneste i Gladsaxe kirke. En morgen var det meget tåget, og de kunne ikke finde kirken. Derfor anrøbede de Gud om en kirke der lå tættere på. Den følgende nat viste en engel sig for Matthis Jensen som bød ham at grave det sted hvor kirken ligger nu. Hvor der lå et stålkors skulle han rejse et alter. Og hvis han nægtede skulle han blive blind

Den andet sagn som fortælles det ligeledes at folkene i Herlev måtte bruge kirken i Gladsaxe eftersom de ikke selv havde en kirke. De to egne lå imidlertid i strid. I Herlev var man glade for den helgen der hedder Laurentius, og netop Laurentius lod dem finde et stålkors i jorden. Her kunne de bygge et alter, idet jorden var fri for vætter (overnaturlige væsener) her.

Gamle fotos

Herlev kirke (ukendt årstal), Herlev kirke (under 2. verdenskrig), Altergang Herlev kirke (ukendt årstal), udsigt fra klokketårnet mod Herlevgårdsvej (ukendt årstal), Gadekæret og kirken (ukendt årstal), Storkereden på kirkens klokketårn (ukendt årstal). Fotos udlånt af Tove Buch og Herlev lokalarkiv.

Kalkmalerier

Da kirkebyggeriet i sin tid var færdigt ca. 1480, blev hele kirken udsmykket med kalkmalerier på både vægge og hvælvinger. På væggene var det malede efterligninger af draperier og på hvælvingerne figurbilleder.

De to bevarede kalkmalerier i skibet er udført af "Isefjordsværkstedet" under ledelse af en "Isefjordsmester", der også ofte kaldes "Vallensbækmaleren". Der har været andre kalkmalerier, men de måtte efter en undersøgelse i 1887-88 overhvides fordi de var i for dårlig stand.

Det ene bevarede kalkmaleri forestiller legenden om Sct. Jørgen og dragen. Til højre ses prinsesse Kleodolinde med sit kid. Det var hendes tur til at blive ofret til dragen, men Sct. Jørgen kom tidsnok til at redde hende med hjælp fra englen, der svæver over hans hoved. Til venstre følger hendes forældre ængsteligt kampen. De tilbød Sct. Jørgen ægteskab med prinsessen og herredømmet i riget, men han afslog, da han havde givet jomfru Maria løfte.

Det andet bevarede kalkmaleri forestiller Nådestolen med den treenige Gud, flankeret af jomfru Maria og Johannes evangelist. Yderst til venstre ses Matthis Jensen, og til højre hans to hustruer Gytha og Cristina.

Kirkens klokker

Den ældste af Herlev kirkes klokker er fra begyndelsen af 1500'tallet. Den er indviet til Sct. Laurentius. På klokken står "Når jeg slæes skal Herren tilbedes. Laurentius, den herlige martyr, blev brændt på bålet". Kirkens anden klokke er fra 1631 og teksten på denne klokke lyder "Til brug for universitetets kirke i Herlev lod Christian Langberg mig støbe i Herrens år 1631".

Svenskekrigen

Svenskekrigen 1658-60, hvor København var belejret i 19 måneder, gik voldsomt hen over Københavns omegn, og også Herlev Kirke. Kirken blev ved en synsforretning fra 1660 beskrevet som "Kirken er ganske ilde medfaren. Alle vinduer og vindues-stænger (dvs. sprosser) af og borte".

Alle bygningsmaterialer fra kirken, sognets gårde og huse blev brugt ved opførelsen af den svenske soldaterby Carlstad i Brønshøj, og kirken skulle efter overlevering være brugt til stald for den svenske hærs heste. Først i 1696 var der penge til en større reparation af kirken. I tårnrummet hænger en mindetavle, der fortæller om dem, der stod bag kirkens restaurering.

Kirkens inventar

- Prædikestolen: Prædikestolen med himmel er et københavnsk arbejde udført omkring 1600. På hjørnerne står kvindehermerne for tro, styrke, klogskab, kærlighed og håb. Den var tidligere ege-malet med en smule forgyldning, men står nu med brogede renæssancefarver.
- Lysekroner: Der er to lysekroner i skibet og de er temmelig gamle. Den ene er formentlig fra 1518 og den anden fra 1696.
- Dåbsfade: Kirken har hele tre dåbsfade. På det, der bruges i dag ses Jesu dåb i bunden, og på kanten ses Adam og Eva med slangen - syndfloden - Jesu fødsel og Helligåndens komme pinesdag. Man kan også se de fire evangelistsymboler, okse, engel, ørn og løve. Fadet er af bronze og er skænket af Københavns Universitet 1860. Et andet dåbsfad er fra 1667 og det tredje fra 1725.
- Døbefont: Kirkens døbefont af sandsten er fra 1857. Døbefonten havde engang en himmel, og derfor kan man nu se en egestang med en trisse i loftet.
- Skib: Skibet er ophængt i 1988, og er en model af Grønlandskibet "Hvalfisken".

Prædikestol med duen under himlen, symbolet for Helligånden. Mindetavle fra 1702 i anledning af kirkens restaurering efter svenskekrigens ødelæggelser.

Øvrig udsmykning i kirken

Ældre altertavle: Over indgangsdøren fra våbenhuset hænger den gamle altertavle udført af Jørgen Roed i 1845. Motivet er fodvaskningen.

Malerier af Bodil Kaalund

Da menighedsrådet i midten af 1990'erne ønskede en udsmykning i koret, fandt Nationalmuseet, at vinderne ikke skulle genåbnes, men hellere forsynes med billeder i deres nicher. Opgaven blev tildelt maleren Bodil Kaalund. Temaerne blev valgt ud fra den tanke, at altervæggen skulle have de store, vigtige budskaber, og at kirken, der er indviet til Treenigheden skulle have de tre store højtiders billeder – jul, påske og pinse.

